

ORGANISAATIOIDEN TOIMINTAKULTTUURIA AVAAMASSA

Avoin tiede ei merkitse vain tutkimustulosten avaamista. Jotta tutkijalla olisi realistiset mahdollisuudet avata tutkimuksensa tuloksia, täytyy hänen taustayhteisössään vallita toimintakulttuuri, joka tukee tutkimuksen avaamista. Siksi kansallisessa Avoimen tieteen koordinaatiossa valmistellaan omaa linjausta toimintakulttuurin avoimuudesta, jonka tavoitteena on ohjata tutkimusorganisaatioita toimimaan tavoilla, jotka auttavat tutkijoita toimimaan avoimen tieteen mukaisesti.

Tärkeä osa avointa toimintakulttuuria on huolehtia, että organisaatiot kannustavat tutkijoita edistämään avointa tiedettä. Selkein esimerkki kannustamisesta on, että organisaatiot huomioivat myönteisesti tutkijoiden ansioitumisen avoimen tieteen saralla esimerkiksi virantäytöissä ja urapoluilla. On myös tapauksia, joissa avoimen tieteen ansioista olisi hyvä jopa suoraan palkita.

Keskeistä tällaisessa kannustamisessa on ottaa tutkitun tiedon avaaminen yhdeksi olennaiseksi kriteeriksi tutkijan työn arvioinnissa. Koska tutkimuksen arvioinnin mittarit helposti ohjaavat tutkimustyön suuntaa, on tarpeen huolehtia, että mittarit ovat monipuolisia ja että avoimuuden painottaminen on sopusoinnussa muiden tutkijantyöhön olennaisesti kuuluvien osatekijöiden kanssa.

Palvelut lähellä tutkijaa

Jos tutkimuksen avaaminen on tehty tutkijalle helpoksi, hänen todennäköisemmin tekee niin. Meritoitumiskäytäntöjen lisäksi tärkeä avoimen tieteen kannustin ovatkin sitä tukevat palvelut. Ideaalitapauksessa palvelut olisivat mahdollisimman lähellä tutkijan arkea. Kun tutkijan eteen tulisi esimerkiksi tutkimusaineistojen avaamiseen liittyvä ongelma, hän tietäisi heti, keneltä kysyä apua omassa organisaatiossaan, ja saisi ongelmaansa vastauksen mahdollisimman pian.

Avoimen tieteen palveluiden rakentaminen ja ylläpito vaatii monenlaisia resursseja, joihin liitty-

vät rajoitteet joudutaan ottamaan huomioon miettäessä, millaisia avoimen tieteen palveluita organisaatioiden suositellaan järjestävän. Osa avoimen tieteen koordinaatiotyötä on laatia kansallisia linjauksia ja suosituksia. Näiden haasteena on tutkimusorganisaatioiden erilaiset resurssit avoimen tieteen palveluja varten, jolloin yhdestä muotista valettuja suosituksia avoimen tieteen palveluille on vaikea tehdä. Siksi onkin kansallisesti tarpeen laatia eritasoisia palvelusuosituksia: on määriteltävä jokin minimitaso, joka kaikkien organisaatioiden palvelujen olisi toteutettava, ja korkeamman tason suosituksia, joita minimitason helposti toteuttavat organisaatiot voivat tavoitella.

Vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa

Avoin toimintakulttuuri ei tarkoita vain tutkimusyhteisön ja tutkimusorganisaatioiden sisäisten käytäntöjen mukauttamista avointa tiedettä tukevaksi. Avointa toimintakulttuuria on myös se, että organisaatiot osallistuvat yhteiskunnalliseen keskusteluun ja toimivat vuorovaikutuksessa yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Esimerkkejä vuorovaikutuksellisesta toiminnasta ovat kansalaisten osallistaminen tieteentekoon, yritysten ja järjestöjen kanssa tehtävä tutkimusyhteistyö sekä tutkimustiedon tuottaminen poliittisen päätöksen tarpeisiin.

Haasteena avoimen toimintakulttuurin ulottamisessa yhteiskunnalliseen vuorovaikutukseen on se, miten huomioida kumppanien asettamat mahdolliset rajoitukset tutkimuksen avaamiseen. Esimerkiksi yritysten liiketoimintasalaisuudet tai yksityishenkilöiden tietosuoja saattavat estää yhteistyössä syntyneiden tutkimustulosten täydellisen avaamisen.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta